

- g) Grzyban ten zeksztaltniay po razy kilka dla oddzielenia z niego obcych istot:
- h) Rozpuść go w wodzie, i rozłóż przez dodanie occianu ołowiu.
- i) Powstaiący w tym razie grzyban ołowiu oddziel od occianu ammoniakalnego.
- k) Naléy na niego kwas siarkowy, a w takim razie otrzymasz nad osadem (który jest siarkanem ołowiu) kwas grzybowy w płynie: precedź, a mieć go będziesz czystym.

§ 749   Kwas podobnemi otrzymany sposobami jest czysty iak woda, bardzo kwaśny, nie dający się zeksztaltnić, i rozpływaiący się w powietrzu gdy jest wyparowany do suchości. Kwas ten łączy się z barytą, wapnem, magneznią, glinką, manganem, cynkiem, potażem, sodą i ołowiem; czyniąc z nimi sole, o których na swoiém powiemy miejscu. Rozkładu iego dotąd nie wiemy.

XI.   *Kwas łoiowy.*

§ 750.   Grutzmacher w 1748 roku, Rhades w 1753, a Segner w 1754 byli pierwsi

z chemików, którzy się zastanawiali nad kwasem łoiowym (*acidum sebacicum*). Kwas ten wszelako nie był istotnie tym, o którym teraz mówić zamyślamy, bo i późniéysze doświadczenia Crella i Guytona nie potrafiły go nam dostarczyć. Thenard roku 1801 powtarzając wszelkie doświadczenia czynione w téy mierze, i takowe ulepszając, odkrył go w stanie zupełnéy czystości, a to iak następuje.

Sposób I.

- a) Weź retortę szklaną do półowy tłustością świnia napelnioną, i ustaw ją w piasku.
- b) Zastosuj do niéy balon, i zapuść ogień: W takim razie otrzymasz w balonie płyn żółty mający w sobie kwas octowy, nie mający zaś wcale kwasu łoiowego, który odstaw. Pędząc daléy odcydzisz znaczna ilość istoty oleistéy gęstey iak masło, a w téy się cała ilość kwasu łoiowego znajdować będzie.
- c) Tłustość tę zebraną przemywaj w wodzie wrzającéy po razy kilka, a wodę w tym

razie nasyconą kwasem łoiowym przecedź przez papier.

- d) Paruj ją potém: po ostudzeniu otrzymasz kwas łoiowy w stanie zekształtnienia.

Sposób II.

- a) Do wody mającý już w sobie kwas (patrz litera c.) lęj occian ołowiu: otrzymasz osad lekki w szmatach, który zbierz przez cedzenie i wysusz.
- b) Wysuszony osad wrzuć do retorty szklanéj zastosowanéj do balonu, na lęj na nią kwas siarkowy i ogrzewaj. W takim razie uformuje się siarkan ołowiu, a nad powierzchnią kwasu octowego pływać będzie istota do łoiu podobna, w któręj się cała ilość kwasu łoiowego znajduie.
- c) Istota takowa oddzielona i przemyta, gotuje się w czystéj wodzie, która ją całkowicie rozpuści, a przez ostudzenie osadzi kwas łoiowy zekształtniony.

Sposób III.

- a) Do wody mającý w sobie kwas łoiowy (patrz litera c.) lęj rozpuszczo-

ny potaż w wodzie, aż do nasycenia kwasu i parny; otrzymasz przez to łoian potażu.

- b) Léy potém do tego rozpuszczoną w wodzie sól ołowianą, naprzykład occian ołowiu: w takim razie obie się sole rozłożą occian potażu pozostanie w płynie, łoian zaś ołowiu opadnie.
- c) Zebrany łoian ołowiu i przemyty w czystéy wodzie naléy kwasem siarkowym i ogrzeway iak się iuż powiedziało. W tym razie powstały siarkan ołowiu na dnie osiadzie, kwas zaś łoiowy oddzielony od ołowiu spłynie na wierzch wretorcie, który zebrany, przemyty, rozpuszczony w wodzie wrzácéy i po podparowaniu ostudzony osadzi bryłki, które będą kwasem łoiowym.

§ 751. Kwas łoiowy podobnemi otrzymany sposobami, zekształtnia się w igły białe, nie mające zapachu, smaku przyjemnie kwaskowatego i czerwieniące wymocz lakmowsowy. Kwas ten na ogniu topi się nakształt łoiu, w wielkiém zaś cieple rozkłada się na

swe pierwiastki, w wodzie się zimnćy rozpuszcza, lecz daleko lepićy w goracćy; ta bowiem rozpuszcza w sobie kwasu łoiowego czwartą część ciężaru własnego, a w ostygnięniu osadza znowu w bryłkach kwas ten. Wysskok winny, oleie stałe i lotne rozpuszczaia go w sobie.

§ 752. Ponieważ kwas ten nie dawno wynaleziony został, nie wiele przeto znamy własności iego, wiemy tylko, iż stanowi osady gdy iest dodany do occianu i saletranu ołowiu, saletranu srebra, occianu i saletranu żywego-srebra; z niedokwasem zaś potażu stanowi sól, o którćy na swoiém powiemy mieyscu. Lany do wody wapiennćy, barytycznćy, lub stroncyjanowćy żadnego wnich nie sprawuie osadu. Kwasy siarkowy, saletrowy, lub solowy; przydane do wody nasyconćy kwasem łoiowym, oddzielaia go z nićy, w postaci massy zsiadłćy.

§ 755. Kwas łoiowy zarównie innym kwasom zwierzęcym, grzany mocno rozkłada się na swe pierwiastki, to iest: na kwasorod, saletrorod, wodorod i węglik: dotąd

wszelako doświadczenia nie naznaczyły w nim wzajemnego tych ciał po między sobą stosunku.

XII. Kwas kleiowy.

§ 754. Kwas kleiowy (*acidum mucilagicum vel acidum sacholacticum*) zwany nie właściwie *acidum mucosum* co wyraziłby mogło podkwas kleiowy (stosownie do przyjętego dziś słownictwa) odkrytym został na-przód przez Schéela w cukrze mlecznym, późniéj zaś znaleziony we wszystkich kleiach roślinnych, i ztąd pierwotne swoje nazwisko kwasu cukro-mlecznego na kwas kleiowy zamienił. Sposób otrzymania kwasu kleiowego jest następujący.

- a) Weź retortę szklaną z otworem w górze.
- b) Wsyp w nią 1. część bądź iakiéy gummy utłuczonéy na proszek.
- c) Postaw retortę w piasku i załóż iéy szyję do balonu.
- d) Przez otwór w retorcie będący naléy na gummę dwie części kwasu saletrowego.
- e) Zamknij korkiem otwór i zapuść ogień. Ogzeway retortę małym ciepłym pótym,